

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

3. června 2008*

Ve věci C-308/06,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Spojené království) ze dne 4. července 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 14. července 2006, v řízení

The Queen, na žádost:

International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko),

International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo),

Greek Shipping Co-operation Committee,

Lloyd's Register,

* Jednací jazyk: angličtina.

International Salvage Union

proti

Secretary of State for Transport,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, L. Bay Larsen, předsedové senátů, K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, J. Malenovský (zpravodaj), A. Ó Caoimh, P. Lindh a J.-C. Bonichot, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada, a C. Strömholm, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 25. září 2007,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko),
International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo), Greek

Shipping Co-operation Committee, Lloyd's Register a International Salvage Union
C. Greenwoodem, QC, a H. Mercerem, barrister,

- za vládu Spojeného království C. Gibbs, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s C. Lewisem a S. Wordsworthem, barristers,

- za dánskou vládu J. Bering Liisbergem a B. Weis Fogh, jako zmocněnci,

- za estonskou vládu L. Uibem, jako zmocněncem,

- za řeckou vládu A. Samoni-Rantou, S. Chala a G. Karipsiadisem, jako zmocněnci,

- za španělskou vládu M. Sampol Pucurullem, jako zmocněncem,

- za francouzskou vládu G. de Berguesem, L. Butelem a C. Jurgensen, jako zmocněnci,

- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s P. Gentilim, avvocato dello Stato,

vydává tento

Rozsudek

- ¹ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká platnosti článků 4 a 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/35/ES ze dne 7. září 2005 o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání (Úř. věst. L 255, s. 11, a opravy, Úř. věst. 2006, L 33, s. 87, a Úř. věst. 2006, L 105, s. 65).

- ² Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko), International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo), Greek Shipping Co operation Committee, Lloyd's Register a International Salvage Union na jedné straně a Secretary of State for Transport (ministerstvo dopravy) na straně druhé ohledně provedení směrnice 2005/35.

Právní rámec

Mezinárodní právo

3 Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu, podepsaná v Montego Bay dne 10. prosince 1982 (dále jen „úmluva z Montego Bay“), vstoupila v platnost dne 16. listopadu 1994. Jménem Evropského společenství byla schválena rozhodnutím Rady 98/392/ES ze dne 23. března 1998 (Úř. věst. L 179, s. 1; Zvl. vyd. 04/03, s. 260).

4 Článek 2 úmluvy z Montego Bay stanoví právní režim teritoriálního moře následovně:

„1. Svrchovanost pobřežního státu se rozšiřuje za jeho pevninské území a vnitřní vody, a v případě souostrovního státu za jeho souostrovňové vody, na přilehlé mořské pásmo zvané teritoriální moře.

[...]

3. Svrchovanost nad teritoriálním mořem se vykonává za podmínek [...] úmluvy [z Montego Bay] a dalších pravidel mezinárodního práva.“

5 Podle článku 17 této úmluvy:

„S výhradou [...] úmluvy [z Montego Bay] mají plavidla všech států, ať pobřežních, nebo vnitrozemských, právo pokojného proplutí teritoriálním mořem.“

6 Článek 34 uvedené úmluvy stanoví právní režim vod tvořících průlivy používané pro mezinárodní plavbu následovně:

„1. Režim proplutí průlivy používanými pro mezinárodní plavbu či přeletu nad nimi, stanovený v této části, se v žádném jiném ohledu nedotýká právního režimu vod takové průlivy tvořících ani výkonu svrchovanosti nebo jurisdikce států hraničících s průlivy nad takovými vodami a jejich vzdušným prostorem, mořským dnem a podzemím.

2. Svrchovanost nebo jurisdikce států hraničících s průlivy se vykonává podle ustanovení této části a jiných pravidel mezinárodního práva.“

7 Článek 42 úmluvy z Montego Bay uvádí:

„1. S výhradou tohoto oddílu, státy hraničící s průlivy mohou přijímat právní a správní předpisy týkající se tranzitního proplutí průlivy či přeletu nad nimi, pokud jde o:

[...]

- b) zabraňování, snížení a kontrolu znečišťování prováděním příslušných mezinárodních předpisů týkajících se vypouštění ropy, ropného odpadu a jiných škodlivých látek v průlivu;

[...]“

- 8 Část V této úmluvy stanoví zvláštní právní režim, jemuž podléhá výlučná ekonomická zóna.
- 9 V této části čl. 56 odst. 1 uvedené úmluvy uvádí:

„1. Ve výlučné ekonomické zóně má pobřežní stát:

- a) svrchovaná práva za účelem průzkumu a využívání přírodních zdrojů, ať živých, či neživých, mořského dna a podzemí a vod nad nimi ležících, jejich uchovávání a hospodaření s nimi, a svrchovaná práva, pokud jde o jiné činnosti týkající se hospodářského průzkumu a využívání zóny, jako je výroba energie pomocí vody, proudů a větrů;

[...]“

10 Článek 58 odst. 1 téže úmluvy stanoví:

„S výhradou příslušných ustanovení [...] úmluvy [z Montego Bay], všechny státy, ať pobřežní, či vnitrozemské, požívají ve výlučné ekonomické zóně svobod zmíněných v článku 87, a sice svobodu plavby, přeletu, kladení podmořských kabelů a potrubí, jakož i jiných způsobů využívání moře týkajících se těch mezinárodním právem uznávaných svobod, které jsou spojeny s provozem plavidel, letadel, podmořských kabelů a potrubí a jež jsou slučitelné s ostatními ustanoveními [...] úmluvy [z Montego Bay].“

11 Podle čl. 79 odst. 1 úmluvy z Montego Bay:

„Všechny státy jsou oprávněny klást podmořské kabely a potrubí na kontinentálním šelfu v souladu s ustanoveními tohoto článku.“

12 Podle článku 89 této úmluvy:

„Žádný stát si nemůže činit platné nároky na podrobení kterékoli části volného moře své svrchovanosti.“

13 Článek 90 uvedené úmluvy uvádí:

„Každý stát, ať pobřežní nebo vnitrozemský, má právo, aby na volném moři plula plavidla pod jeho vlajkou.“

14 Článek 116 úmluvy z Montego Bay stanoví:

„Všechny státy mají právo na to, aby jejich státní příslušníci provozovali rybolov na volném moři [...]“

15 Část XII této úmluvy je věnována ochraně a uchovávání mořského prostředí.

16 V této části XII článek 211 uvedené úmluvy uvádí:

„1. Státy, jednajíce prostřednictvím příslušných mezinárodních organizací nebo prostřednictvím všeobecné diplomatické konference, usilují o stanovení mezinárodních norem a standardů k zabraňování, snížení a kontrole znečištění mořského prostředí z plavidel shazováním odpadu do moře; stejným způsobem podporují tam, kde je to vhodné, přijetí systémů tras zaměřených na minimalizaci nehod, které by mohly způsobit znečištění mořského prostředí včetně pobřeží a poškození s tím spojených zájmů pobřežních států. Stejným způsobem se tyto normy a standardy podle potřeby periodicky přezkoumávají.

2. Státy přijmou právní předpisy k zabraňování, snížení a kontrole znečištění mořského prostředí z plavidel plujících pod jejich vlajkou anebo jsoucích v jejich registraci. [Tyto právní předpisy nesmí být méně účinné nežli obecně přijímaná mezinárodní pravidla a normy stanovené prostřednictvím příslušné mezinárodní organizace nebo všeobecné diplomatické konference.]

[...]

4. Při výkonu své svrchovanosti v teritoriálním moři pobřežní státy mohou přijímat právní předpisy k zabraňování, snížení a kontrole znečišťování moře z cizích plavidel, a to včetně plavidel uplatňujících právo pokojného průjezdu. V souladu s částí II, oddílem 3, nesmějí takové právní předpisy narušovat pokojné proplutí cizích plavidel.

5. Za účelem zajištění dodržování opatření uvedených v oddíle 6 pobřežní státy mohou, pokud jde o jejich výlučné ekonomické zóny, přijímat právní předpisy k zabraňování, snížení a kontrole znečišťování z plavidel, které by odpovídaly obecně přijatým mezinárodním normám a standardům stanoveným prostřednictvím příslušných mezinárodních organizací nebo prostřednictvím všeobecné diplomatické konference, a uvádějí je v život.

[...]

¹⁷ Mezinárodní úmluva o zabránění znečišťování z lodí, podepsaná dne 2. listopadu 1973 v Londýně a doplněná protokolem ze dne 17. února 1978 (dále jen „úmluva Marpol 73/78“), zavádí pravidla boje proti znečišťování mořského prostředí.

¹⁸ Pravidla pro zabránění znečišťování ropnými látkami jsou uvedena v příloze I úmluvy Marpol 73/78.

¹⁹ Podle pravidla 9 této přílohy je s výhradou pravidel 10 a 11 uvedené přílohy a odstavce 2 tohoto pravidla 9 zakázáno jakékoli vypouštění ropných látek nebo ropných směsí do moře z lodí, na které se vztahuje tatáž příloha, kromě případů, kdy jsou splněny určité taxativně stanovené podmínky.

20 Pravidlo 10 uvedené přílohy I stanoví způsoby zabránění znečištění ropnými látkami z lodí plujících ve zvláštních oblastech.

21 Podle pravidla 11 téže přílohy, nazvaného „Výjimky“:

„Pravidla 9 a 10 této přílohy se nevztahují na

- a) vypouštění ropných látek nebo ropné směsi do moře v případě nutnosti zajištění bezpečnosti lodi nebo záchrany života na moři nebo

- b) vypouštění ropných látek nebo ropné směsi do moře následkem poškození lodi nebo jejího vybavení,
  - i) pokud byla přijata všechna [rozumná] bezpečnostní opatření po vzniku poškození nebo objevení vypouštění za účelem zabránění nebo minimalizace vypouštění, a

  - ii) kromě případů, kdy se majitel nebo velitel dopustili buď jednání s úmyslem způsobit škodu, nebo z nedbalosti s vědomím, že pravděpodobně vznikne škoda, nebo

- c) vypouštění látek obsahujících ropné látky do moře schválené správou [státu vlajky] při použití v boji proti zvláštním havarijním znečištěním za účelem mini-

malizace škod způsobených znečištěním. Jakékoli takové vypouštění podléhá schválení vlády, v jejíž jurisdikci se zamýšlené vypouštění uskuteční.“

- 22 Pravidla pro zabránění znečišťování jedovatými kapalnými látkami jsou uvedena v příloze II úmluvy Marpol 73/78.
- 23 Pravidlo 5 této přílohy zakazuje vypouštění látek stanovených v uvedené příloze do moře, kromě případů, kdy jsou splněny určité taxativně stanovené podmínky. Pravidlo 6 písm. a) a c) téže přílohy v obdobném znění přebírá výjimky stanovené pravidlem 11 písm. a) až c) přílohy I úmluvy Marpol 73/78.

Právo Společenství

- 24 Podle čl. 3 odst. 1 směrnice 2005/35:

„1. Tato směrnice se v souladu s mezinárodním právem vztahuje na vypouštění znečišťujících látek:

- a) ve vnitřních vodách členského státu, včetně přístavů, a to v míře, v jaké je použitelný režim úmluvy Marpol;
- b) v teritoriálních vodách členského státu;

- c) v průlivech používaných pro mezinárodní plavbu podle tranzitního režimu, jak je stanoveno v části III oddílu 2 úmluvy [z Montego Bay], a to v rozsahu, v jakém členský stát vykonává jurisdikci nad takovými průlivy;

- d) ve výlučné hospodářské zóně nebo rovnocenné zóně členského státu, zřízené v souladu s mezinárodním právem; a

- e) na volném moři.“

25 Článek 4 této směrnice uvádí:

„Členské státy zajistí, aby vypouštění znečišťujících látek z lodí v jakékoli z oblastí uvedených v čl. 3 odst. 1 bylo považováno za protiprávní jednání, je-li spácháno úmyslně, následkem vědomé nedbalosti nebo hrubé nedbalosti. Toto protiprávní jednání je považováno za trestný čin podle rámcového rozhodnutí 2005/667/SVV, kterým se doplňuje tato směrnice, a to za okolností, jež toto rozhodnutí stanoví.“

26 Podle článku 5 směrnice 2005/35:

„1. Vypouštění znečišťujících látek v jakékoli z oblastí uvedených v čl. 3 odst. 1 se nepovažuje za protiprávní jednání, pokud splňuje podmínky stanovené v příloze I pravidle 9, pravidle 10 nebo pravidle 11 písm. a) nebo c) nebo v příloze II pravidle 5 nebo pravidle 6 písm. a) nebo c) úmluvy Marpol 73/78.

2. Vypouštění znečišťujících látek v jakékoli z oblastí uvedených v čl. 3 odst. 1 písm. c), d) a e) se nepovažuje za protiprávní jednání majitele, velitele nebo posádky jednající na rozkaz velitele, pokud splňuje podmínky stanovené v příloze I pravidle 11 písm. b) nebo v příloze II pravidle 6 písm. b) úmluvy Marpol 73/78.“

27 Podle článku 8 směrnice 2005/35:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření pro zajištění toho, aby protiprávní jednání podle článku 4 podléhala účinným, přiměřeným a odrazujícím sankcím, které mohou zahrnovat trestní nebo správní sankce.

2. Každý členský stát přijme nezbytná opatření pro zajištění toho, aby byly sankce uvedené v odstavci 1 uplatněny na jakoukoli osobu, která je shledána odpovědnou za protiprávní jednání podle článku 4.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

28 Žalobci v původním řízení jsou skupinou organizací v námořní dopravě představující významnou část tohoto odvětví. Tito žalobci podali u předkládajícího soudu žalobu směřující k přezkumu legality („judicial review“) provedení směrnice 2005/35.

29 Rozhodnutím ze dne 4. července 2006 se High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1. Je čl. 5 odst. 2 [směrnice 2005/35] neplatný v rozsahu, v němž ve vztahu k průlivům používaným pro mezinárodní plavbu, výlučné hospodářské zóně nebo rovnocenné zóně členského státu a volnému moři omezuje výjimky stanovené v příloze I pravidle 11 písm. b) a v příloze II pravidle 6 písm. b) úmluvy Marpol 73/78 na majitele, velitele a posádku?

2. Ve vztahu k teritoriálním vodám členského státu:

a) je článek 4 směrnice [2005/35] neplatný v rozsahu, v němž vyžaduje, aby členské státy považovaly hrubou nedbalost za kritérium odpovědnosti za vypouštění znečišťujících látek?

b) je čl. 5 odst. 1 směrnice [2005/35] neplatný v rozsahu, v němž vylučuje uplatnění výjimek stanovených v příloze I pravidle 11 písm. b) a v příloze II pravidle 6 písm. b) úmluvy Marpol 73/78?

3. Je článek 4 směrnice [2005/35], který vyžaduje, aby členské státy přijaly vnitrostátní opatření zahrnující hrubou nedbalost jako kritérium odpovědnosti a sankcionující vypouštění znečišťujících látek v teritoriálních vodách, v rozporu s právem pokojného proplutí zakotveným v úmluvě [z Montego Bay], a pokud ano, je článek 4 v tomto ohledu neplatný?

4. Je použití pojmu ‚hrubá nedbalost‘ v článku 4 směrnice [2005/35] v rozporu se zásadou právní jistoty, a pokud ano, je článek 4 v tomto ohledu neplatný?“

K přípustnosti

³⁰ Francouzská vláda má pochybnosti ohledně přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, jelikož předkládající soud podle jejího názoru neuvedl okolnosti, za jakých mu žádost byla předložena. Na rozdíl od věci, jako je věc, v níž byl vydán rozsudek ze dne 10. prosince 2002, *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco* (C-491/01, Recueil, s. I-11453), tato žádost neuvádí, že by žalobci v původním řízení měli v úmyslu podat žalobu, již mělo být zpochybněno provedení směrnice 2005/35 Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska.

³¹ V tomto ohledu je třeba připomenout, že pokud před vnitrostátním soudem vyvstane otázka platnosti aktu přijatého orgány Evropského společenství, přísluší tomuto soudu, aby rozhodl, zda je rozhodnutí v tomto směru nezbytné k vynesení jeho rozsudku, a tudíž požádal Soudní dvůr o rozhodnutí o této otázce. V důsledku toho, pokud se otázky položené vnitrostátním soudem týkají platnosti pravidla práva Společenství, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout [výše uvedený rozsudek *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco*, bod 34, jakož i citovaná judikatura].

³² Soudní dvůr může odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem pouze tehdy, pokud je zejména zjevné, že výklad nebo posouzení platnosti pravidla Společenství, o které vnitrostátní soud žádá, nemají žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo jestliže se jedná o hypotetický problém [výše uvedený rozsudek *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco*, bod 35, jakož i citovaná judikatura].

- 33 V projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že žalobci v původním řízení podali k High Court of Justice žalobu směřující k přezkumu legality s cílem zpochybnit provedení směrnice 2005/35 ve Spojeném království a že takovou žalobu mohou podat, i když ke dni jejího podání ještě neuplynula lhůta stanovená k provedení této směrnice a nebylo přijato žádné vnitrostátní opatření k jejímu provedení.
- 34 Mimoto před Soudním dvorem nebylo popřeno, že položené otázky jsou relevantní pro řešení sporu v původním řízení, jelikož přijetí vnitrostátních opatření majících za cíl provedení směrnice do právního řádu Spojeného království může být podmíněno platností této směrnice [viz výše uvedený rozsudek British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco, bod 37].
- 35 Proto se nezdá být zjevné, že by posouzení platnosti směrnice 2005/35, o které žádá předkládající soud, nemělo žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo že by se jednalo o hypotetický problém.

K předběžným otázkám

K první až třetí předběžné otázce

- 36 Podstatou první až třetí otázky je žádost předkládajícího soudu, aby Soudní dvůr posoudil platnost článků 4 a 5 směrnice 2005/35 ve vztahu k pravidlu 9 a pravidlu 11 písm. b) přílohy I úmluvy Marpol 73/78, pravidlu 5 a pravidlu 6 písm. b) přílohy II této úmluvy, jakož i ve vztahu k ustanovením úmluvy z Montego Bay, která

stanoví podmínky, za kterých mohou pobřežní státy vykonávat některá svá práva v jednotlivých mořských oblastech.

37 Žalobci v původním řízení, jakož i řecká, kyperská a maltská vláda tvrdí, že články 4 a 5 směrnice 2005/35 jsou v mnoha ohledech v rozporu jak s úmluvou Marpol 73/78, tak s úmluvou z Montego Bay. Tím, že tyto články zejména zavádějí stupeň odpovědnosti odpovídající hrubé nedbalosti, tak podle nich vytvářejí přísnější režim odpovědnosti za úniky způsobené havárií nežli režim stanovený v článku 4 úmluvy Marpol 73/78 ve spojení s pravidlem 9 a pravidlem 11 písm. b) přílohy I této úmluvy, jakož i pravidlem 5 a pravidlem 6 písm. b) její přílohy II.

38 V tomto ohledu žalobci v původním řízení a výše uvedené vlády vycházejí z předpokladu, že legalita směrnice 2005/35 může být posuzována ve vztahu k úmluvě z Montego Bay, která je nedílnou součástí právního řádu Společenství, protože Společenství je smluvní stranou této úmluvy.

39 Podle nich může být legalita uvedené směrnice posuzována též ve vztahu k úmluvě Marpol 73/78. Úmluva z Montego Bay totiž definuje a upravuje rozsah pravomocí smluvních stran v rámci jejich činnosti na volném moři, ve výlučné ekonomické zóně a v mezinárodních průlivech. Společenství tak podle jejich názoru nemá pravomoc přijmout právní předpisy, které se použijí na znečištění z plavidel neplujících pod vlajkou některého z členských států, kromě případů, kdy úmluva z Montego Bay přiznává Společenství právo takové právní předpisy přijmout. Podle této úmluvy přitom smluvní státy mají pouze pravomoc přijímat právní předpisy k provedení mezinárodních norem a standardů v takových oblastech, v projednávané věci tedy ustanovení úmluvy Marpol 73/78. Tato pravomoc je pro volné moře stanovena v čl. 211 odst. 1 a 2 úmluvy z Montego Bay, pro mezinárodní průlivy v čl. 42 odst. 1 písm. b) a článku 45 této úmluvy a pro výlučnou ekonomickou zónu v čl. 211 odst. 5 uvedené úmluvy. Totéž platí pro teritoriální vody podle čl. 2 odst. 3 úmluvy z Montego Bay.

40 Žalobci v původním řízení dodávají, že legalita směrnice 2005/35 musí být posuzována ve vztahu k úmluvě Marpol 73/78 rovněž proto, že zákonodárce Společenství zamýšlí provést uvedenou úmluvu do práva Společenství prostřednictvím této směrnice.

41 Oblast námořní dopravy je krom toho oblastí, v níž Společenství hraje roli regulátora při plnění mezinárodních povinností členských států. Situace je obdobná situaci panující na základě Všeobecné dohody o clech a obchodu ze dne 30. října 1947 (dále jen „GATT 1947“) před uzavřením Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, kdy Společenství, aniž by se stalo smluvní stranou GATT 1947, převzalo povinnosti členských států z důvodu své činnosti v rámci společné obchodní politiky. Oblasti, na něž se tato dohoda vztahovala, tím přešly pod pravomoc Společenství, což mělo za následek, že bylo Společenství vázáno ustanoveními této dohody.

Závěry Soudního dvora

42 Z článku 300 odst. 7 ES vyplývá, že orgány Společenství jsou vázány dohodami, které Společenství uzavřelo, a že v důsledku toho mají tyto dohody přednost před akty sekundárního práva Společenství (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 10. září 1996, Komise v. Německo, C-61/94, Recueil, s. I-3989, bod 52, a ze dne 12. ledna 2006, Algemene Scheeps Agentuur Dordrecht, C-311/04, Sb. rozh. s. I-609, bod 25).

43 Z toho vyplývá, že platnost aktu sekundárního práva Společenství může být dotčena z důvodu jeho neslučitelnosti s takovými pravidly mezinárodního práva. Pokud je tato neplatnost uplatňována před vnitrostátním soudem, ověří Soudní dvůr podle

článku 234 ES platnost dotyčného aktu Společenství ve vztahu ke všem pravidlům mezinárodního práva, jsou-li splněny dvě podmínky.

44 Zaprvé musí být Společenství těmito pravidly vázáno (viz rozsudek ze dne 12. prosince 1972, *International Fruit Company* a další, 21/72 až 24/72, Recueil, s. 1219, bod 7).

45 Zadruhé může Soudní dvůr zkoumat platnost právní úpravy Společenství ve vztahu k mezinárodní smlouvě pouze tehdy, pokud tomu nebrání povaha ani systematika této smlouvy a krom toho jsou její ustanovení z hlediska svého obsahu bezpodmínečná a dostatečně přesná (viz v tomto smyslu zejména rozsudek ze dne 10. ledna 2006, *IATA a ELFAA*, C-344/04, Sb. rozh. s. I-403, bod 39).

46 Je tedy třeba zkoumat, zda jsou obě tyto podmínky splněny, pokud jde o úmluvu Marpol 73/78 a úmluvu z Montego Bay.

47 Zaprvé, co se týče úmluvy Marpol 73/78, je třeba bez dalšího uvést, že Společenství není smluvní stranou této úmluvy.

48 Mimoto se nezdá, jak již Soudní dvůr rozhodl, že by Společenství na základě Smlouvy o ES převzalo v oblasti působnosti úmluvy Marpol 73/78 pravomoci, které předtím vykonávaly členské státy, ani že by v důsledku toho ustanovení této úmluvy zavazovala Společenství (rozsudek ze dne 14. července 1994, *Peralta*, C-379/92, Recueil, s. I-3453, bod 16). V tomto ohledu se tedy úmluva Marpol liší od GATT 1947, v jejímž rámci Společenství postupně převzalo pravomoci vykonávané předtím členskými státy, což mělo za následek to, že bylo vázáno závazky vyplývajícími z této dohody (viz v tomto smyslu zejména výše uvedený rozsudek *International Fruit Company* a další, body 10 až 18). Tuto judikaturu týkající se GATT 1947 tudíž nelze použít na úmluvu Marpol 73/78.

- 49 Je pravda, že všechny členské státy Společenství jsou smluvními stranami úmluvy Marpol 73/78. Nicméně vzhledem k tomu, že pravomoci vykonávané předtím členskými státy nebyly v plném rozsahu přeneseny na Společenství, nemůže Společenství pouze z toho důvodu, že všechny tyto státy jsou smluvními stranami úmluvy Marpol 73/78, být vázáno pravidly v této úmluvě obsaženými, která samo neschválilo.
- 50 Jelikož Společenství není vázáno úmluvou Marpol 73/78, pouhá okolnost, že směrnice 2005/35 má za cíl začlenit do práva Společenství některá pravidla obsažená v této úmluvě, rovněž nestačí k tomu, aby Soudnímu dvoru příslušelo zkoumat legalitu této směrnice ve vztahu k uvedené úmluvě.
- 51 Společenství sice podle ustálené judikatury musí vykonávat své pravomoci v souladu s mezinárodním právem, včetně ustanovení mezinárodních smluv v rozsahu, v němž kodifikují obyčejová pravidla zakotvená obecným mezinárodním právem (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 24. listopadu 1992, Poulsen a Diva Navigation, C-286/90, Recueil, s. I-6019, body 9 a 10; ze dne 24. listopadu 1993, Mondiet, C-405/92, Recueil, s. I-6133, body 13 až 15, a ze dne 16. června 1998, Racke, C-162/96, Recueil, s. I-3655, bod 45). Nezdá se však, že by pravidlo 9, pravidlo 11 písm. b) přílohy I úmluvy Marpol 73/78 a pravidlo 5 a pravidlo 6 písm. b) přílohy II této úmluvy byla vyjádřením obyčejových pravidel zakotvených obecným mezinárodním právem.
- 52 Za těchto okolností je nutné konstatovat, že platnost směrnice 2005/35 nemůže být posuzována ve vztahu k úmluvě Marpol 73/78, ačkoli jsou členské státy touto úmluvou vázány. Posledně uvedená okolnost však může mít důsledky pro výklad jak úmluvy z Montego Bay, tak ustanovení sekundárního práva, která spadají do působnosti úmluvy Marpol 73/78. Vzhledem k obyčejové zásadě dobré víry, která je součástí obecného mezinárodního práva, a článku 10 ES totiž Soudnímu dvoru přísluší tato ustanovení vykládat s ohledem na úmluvu Marpol 73/78.

53 Zadruhé, pokud jde o úmluvu z Montego Bay, ta byla podepsána Společenstvím a schválena rozhodnutím 98/392, v důsledku čehož je Společenství touto úmluvou vázáno, a ustanovení této úmluvy jsou proto nedílnou součástí právního řádu Společenství (viz rozsudek ze dne 30. května 2006, Komise v. Irsko, C-459/03, Sb. rozh. s. I-4635, bod 82).

54 Je tedy třeba ověřit, zda povaha a systematika úmluvy z Montego Bay, tak jak vyplývají zejména z jejího cíle, preambule a znění, nebrání přezkumu platnosti aktů Společenství ve vztahu k ustanovením této úmluvy.

55 Hlavním cílem úmluvy z Montego Bay je kodifikovat, upřesnit a rozvinout pravidla obecného mezinárodního práva týkající se mírové spolupráce mezinárodního společenství při průzkumu, užívání a využívání námořního prostoru.

56 Podle preambule měly smluvní strany za tímto účelem v úmyslu vytvořit prostřednictvím této úmluvy právní řád pro moře a oceány, jenž by usnadnil mezinárodní plavbu, který by pamatoval na zájmy a potřeby lidstva jako celku, a zejména na zvláštní zájmy a potřeby rozvojových zemí a který by upevňoval mír, bezpečnost a spolupráci, jakož i přátelské vztahy mezi všemi státy.

57 Z tohoto hlediska úmluva z Montego Bay zavádí právní režimy teritoriálního moře (články 2 až 33), vod tvořících průlivy používané pro mezinárodní plavbu (články 34 až 45), souostrovních vod (články 46 až 54), výlučné ekonomické zóny (články 55 až 75), kontinentálního šelfu (články 76 až 85) a volného moře (články 86 až 120).

58 Pro všechny tyto mořské prostory má úmluva za cíl zavést spravedlivou rovnováhu mezi zájmy států v postavení států pobřežních a zájmy států v postavení států vlajky,

kteře si mohou odporovat. Jak vyplývá z řady ustanovení uvedené úmluvy, například z jejich článků 2 a 33, čl. 34 odst. 2, článků 56 nebo 89, hodlají smluvní strany v tomto ohledu stanovit věcné a územní meze svých příslušných svrchovaných práv.

- 59 Naproti tomu jednotlivci v zásadě nepožívají autonomní práva a svobody na základě úmluvy z Montego Bay. Svobodu plavby mohou zejména využívat pouze tehdy, pokud prokážou úzkou vazbu mezi svým plavidlem a státem, který mu udělí svou státní příslušnost a stává se státem jeho vlajky. Tato vazba musí být vytvořena na základě vnitrostátního práva uvedeného státu. Článek 91 této úmluvy v tomto ohledu stanoví, že každý stát stanoví podmínky pro udělení své státní příslušnosti plavidlům, pro registraci plavidel na svém území a pro právo plout pod jeho vlajkou, přičemž mezi tímto státem a uvedenými plavidly musí existovat skutečné pouto. Podle čl. 92 odst. 1 úmluvy z Montego Bay plují plavidla pod vlajkou pouze jediného státu a v průběhu cesty nebo zastávky v přístavu nesmí plavidlo změnit svou vlajku s výjimkou případu skutečného převodu vlastnictví nebo změny registrace.
- 60 Pokud plavidlo nenáleží určitému státu, nepožívá toto plavidlo ani osoby nacházející se na jeho palubě svobody plavby. V tomto ohledu úmluva z Montego Bay v čl. 110 odst. 1 zejména stanoví, že válečné plavidlo, které se na volném moři setká s cizím plavidlem, může provést zjišťování totožnosti tohoto plavidla, pokud je důvodné podezření, že toto plavidlo je bez státní příslušnosti.
- 61 Zdá se sice, že znění některých ustanovení úmluvy z Montego Bay, například článku 17, čl. 110 odst. 3 a čl. 111 odst. 8, váže práva k plavidlům. Z toho však nevyplývá, že by tato práva byla takto přiznána jednotlivcům spojeným s těmito plavidly, jako jsou jejich majitelé, protože mezinárodní právní status plavidla závisí na státu vlajky, a nikoli na skutečnosti, že plavidlo patří určitým fyzickým nebo právnickým osobám.

- 62 Stejně tak je to stát vlajky, komu je podle uvedené úmluvy uložena povinnost přijmout veškerá opatření nezbytná k zajištění bezpečnosti na moři, a tudíž na ochranu zájmů jiných států. Tento stát tak může být vůči jiným státům rovněž zodpovědný za škody způsobené v mořském prostoru nacházejícím se pod svrchovaností těchto států plavidlem plujícím pod jeho vlajkou, jsou-li tyto škody důsledkem toho, že stát vlajky porušil své povinnosti.
- 63 Výše uvedená analýza není vyvrácena skutečností, že část XI úmluvy z Montego Bay zapojuje fyzické a právnické osoby do průzkumu, užívání a využívání oblastí na mořském dně anebo pod ním za hranicemi národní jurisdikce, jelikož se projednávaná věc ustanovení této části XI nijak netýká.
- 64 Za těchto okolností je třeba konstatovat, že úmluva z Montego Bay nestanoví pravidla předurčená k tomu, aby se přímo a bezprostředně uplatnila na jednotlivce a přiznala jim práva nebo svobody, kterých by se mohli dovolávat vůči státům bez ohledu na postoj státu vlajky plavidla.
- 65 Z toho vyplývá, že povaha a systematika úmluvy z Montego Bay brání tomu, aby Soudní dvůr mohl posuzovat platnost aktu Společenství ve vztahu k této úmluvě.
- 66 V důsledku toho je na první až třetí otázku třeba odpovědět tak, že platnost směrnice 2005/35 nemůže být posuzována:

– ani ve vztahu k úmluvě Marpol 73/78,

– ani ve vztahu k úmluvě z Montego Bay.

Ke čtvrté předběžné otázce

⁶⁷ Předkládající soud se touto otázkou v podstatě ptá, zda je článek 4 směrnice 2005/35 neplatný z důvodu, že použitím výrazu „hrubá nedbalost“ porušuje obecnou zásadu právní jistoty.

⁶⁸ Žalobci v původním řízení a řecká vláda mají za to, že článek 4 směrnice 2005/35 je v rozporu s obecnou zásadou právní jistoty, která vyžaduje, aby právní úprava byla jasná a přesná, tak aby jednotlivci mohli jednoznačně rozpoznat svá práva a povinnosti. Toto ustanovení totiž odpovídá osob, které způsobily vypouštění znečišťujících látek, podřizuje kritériu hrubé nedbalosti, které není směrnicí 2005/35 nijak definováno, a které tudíž není dostatečně jasné. Dotyčné osoby tak nemohou vědět, jak přísná je právní úprava, které podléhají.

Závěry Soudního dvora

⁶⁹ Obecná zásada právní jistoty, která představuje základní zásadu práva Společenství, zejména vyžaduje, aby právní úprava byla jasná a přesná, tak aby jednotlivci mohli jednoznačně rozpoznat svá práva a povinnosti a postupovat podle toho (viz rozsudky ze dne 14. dubna 2005, *Belgie v. Komise*, C-110/03, Sb. rozh. s. I-2801, bod 30, jakož i výše uvedený rozsudek *IATA a ELFAA*, bod 68).

- 70 Jelikož článek 4 směrnice 2005/35 ve spojení s jejím článkem 8 zavazuje členské státy k tomu, aby některá jednání považovaly za protiprávní jednání a aby za ně ukládaly sankce, musí tato ustanovení být mimoto v souladu i se zásadou legality deliktů a trestů (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), která je součástí obecných právních zásad, jež jsou základem ústavních tradic společných členským státům (rozsudek ze dne 3. května 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, Sb. rozh. s. I-3633, bod 49), a která je zvláštním vyjádřením obecné zásady právní jistoty.
- 71 Zásada legality deliktů a trestů předpokládá, že pravidla Společenství jasně stanoví delikty a tresty, které jsou za ně ukládány. Tato podmínka je splněna, pokud jednotlivec má možnost se z textu příslušného ustanovení – a v případě potřeby z výkladu, který k němu podaly soudy – dozvědět, za jaká konání a opomenutí mu vzniká trestněprávní odpovědnost (viz zejména výše uvedený rozsudek *Advocaten voor de Wereld*, bod 50, jakož i rozsudek ESLP ze dne 22. června 2000, *Coëme a další v. Belgie*, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 2000 VII, bod 145).
- 72 Je pravda, že článek 4 směrnice 2005/35 ve spojení s jejím článkem 8 stanoví členským státům povinnost ukládat sankce za vypouštění znečišťujících látek z lodí, je-li spácháno „úmyslně, následkem vědomé nedbalosti nebo hrubé nedbalosti“, aniž by však tyto pojmy definoval.
- 73 Nejprve je však třeba zdůraznit, že jednotlivé pojmy, zejména pojem „hrubá nedbalost“, kterého se týkají položené otázky, odpovídají kritériím pro založení odpovědnosti, která se mají uplatňovat na neurčitý počet situací, jež nelze předem předvídat, a nikoli na konkrétní jednání, která by mohla být podrobně popsána v normativním aktu práva Společenství nebo vnitrostátního práva.
- 74 Dále je třeba konstatovat, že tyto pojmy jsou plně integrovány a používány v jednotlivých právních systémech členských států.

- 75 Všechny tyto systémy zejména používají pojem „nedbalost“, který se vztahuje na neúmyslné konání nebo opomenutí, kterým odpovědná osoba porušuje svou povinnost řádné péče.
- 76 Mimoto, jak stanoví mnohé vnitrostátní právní systémy, může se pojem „hrubé nedbalosti“ vztahovat pouze na závažné porušení takové povinnosti řádné péče.
- 77 Za těchto podmínek musí být pojem „hrubá nedbalost“ ve smyslu článku 4 směrnice 2005/35 chápán tak, že předpokládá neúmyslné konání nebo opomenutí, jímž odpovědná osoba závažným způsobem porušuje povinnost řádné péče, kterou s ohledem na své vlastnosti, znalosti, schopnosti a svou individuální situaci měla a mohla dodržet.
- 78 Konečně podle článku 249 ES musí být směrnice 2005/35 provedena členskými státy do jejich právních řádů. Proto samotná definice protiprávních jednání uvedených v článku 4 této směrnice a použitelné sankce vyplývají z pravidel stanovených členskými státy.
- 79 Vzhledem k výše uvedenému není článek 4 směrnice 2005/35 ve spojení s jejím článkem 8 v rozporu s obecnou zásadou právní jistoty, když zavazuje členské státy ukládat sankce za vypouštění znečišťujících látek z lodí, spáchané následkem „hrubé nedbalosti“, aniž by tento pojem definoval.
- 80 Z toho vyplývá, že přezkum čtvrté otázky neodhalil žádnou skutečnost, kterou by mohla být dotčena platnost článku 4 směrnice 2005/35 vzhledem k obecné zásadě právní jistoty.

K nákladům řízení

- 81 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) **Platnost směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/35/ES ze dne 7. září 2005 o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání nemůže být posuzována:**
  - ani ve vztahu k mezinárodní úmluvě o zabránění znečišťování z lodí, podepsané dne 2. listopadu 1973 v Londýně a doplněné protokolem ze dne 17. února 1978,
  - ani ve vztahu k úmluvě Organizace spojených národů o mořském právu, podepsané v Montego Bay dne 10. prosince 1982.
- 2) **Přezkum čtvrté otázky neodhalil žádnou skutečnost, kterou by mohla být dotčena platnost článku 4 směrnice 2005/35 vzhledem k obecné zásadě právní jistoty.**

Podpisy.